

UDZIAŁ OGRODÓW DZIAŁKOWYCH W USŁUGACH EKOSYSTEMÓW

Wyzwania

Ogrody miejskie i parki często są dużymi zbiorowiskami niewielu gatunków roślin. Zapewniają więc usługi regulacyjne i kulturowe, ale niewiele zaopatrujących.

Ogrody miejskie, z ich nie zawsze dobrymi praktykami, mogą niekiedy obniżać wartość świadczeń ekosystemów. Np. stosowanie środków chemicznych jest potencjalnie groźne dla zdrowia ludzi, flory i fauny, może też zmniejszać bioróżnorodność i dostępność siedlisk dla zwierząt.

Jaki rodzaj świadczeń i działań mogą oferować wielofunkcyjne, zrównoważone miejskie ogrody działkowe w porównaniu z ogrodami źle zaprojektowanymi i niewłaściwie użytkowanymi?

Celem tej ulotki informacyjnej jest przedstawienie podstawowych wytycznych i pewnych szczegółowych informacji, aby pomóc ogrodnikom rozwijać w ich ogrodach działkowych dobre praktyki. Proponuje ona działania pozwalające na efektywne rozwiązywanie problemów z uwzględnieniem potencjalnych pozytywnych i negatywnych skutków postrzeganych na płaszczyźnie socjo-ekologicznej.

Dobre praktyki i rozwiązania mogą udoskonalać świadczenia ekosystemowe ogrodów działkowych. Np. zwiększają one korzyści (ilościowe/jakościowe/ekonomiczne) w odniesieniu do:

- Środowiska życia zwierząt;
- Dostarczania żywności;
- Regulowania lokalnych warunków klimatycznych;
- Możliwości kontaktu z naturą i rekreacji.

Fot. 2 – Ogród dostarczający świeżej i zdrowej lokalnej żywności, Cesis, Łotwa. fot. A. Heller

Fot. 3 – Korytarz ekologiczny, Lizbona, Portugalia. fot. A. Heller

Rady dla ogrodników

Rola ogrodów działkowych w dostarczaniu produktów (Usługi zaopatrujące):

- To wielofunkcyjne miejsca umożliwiające produkcję dóbr konsumpcyjnych poprzez dostarczanie świeżej i zdrowej lokalnej żywności, w tym roślin leczniczych i przyprawowych.

Rola ogrodów działkowych w zwiększaniu bioróżnorodności i poprawie warunków środowiska (Usługi regulacyjne):

- Tworzą korytarze ekologiczne, łączą parki i ogrody w różnych częściach miasta, od centrów do obrzeży [1].
- Zapewniają różnorodne siedliska dla zwierząt, pozwalają wzbogacać bioróżnorodność dzięki uprawie szerokiej gamy gatunków roślin [2].
- Roślinność (okrywa gleby, system korzeniowy) pozwala zapobiegać degradacji gleby (erozji).
- Utrzymują żyzność gleby, zapobiegają utracie składników odżywczych, poprawiają rozkład materii.
- Zapewniają regulację temperatury.

Znaczenie ogrodów działkowych dla dobrego samopoczucia użytkowników (Usługi kulturowe):

- Umożliwiają rozwój społeczności, edukację ogrodniczą i ekologiczną.
- Dają poczucie związku ze środowiskiem i zapewniają dobre samopoczucie [3] [4].
- Tworzą krajobraz i pełnią funkcje estetyczne.

Krótkie porady

Plan ogrodniczy

- Kieruj się dostępnymi wytycznymi, aby stworzyć miejski ogród [5].
- Zaprojektuj ogród z przestrzenią zarówno do wspólnych, jak i indywidualnych upraw.
- Stosuj różnorodne rośliny zamiast dużych skupisk zaledwie kilku gatunków (sprzyja to zapylaniu roślin i tworzeniu siedlisk dla zwierząt).
- Wprowadzaj rośliny miododajne [6].
- Należy rozważać korzyści i zagrożenia dla usług ekosystemowych, biorąc pod uwagę: 1) wartość produktów;
- 2) plan uwzględniający pobieranie próbek i analizy źródeł naturalnych; 3) ograniczenia i przydatność terenu (np. spadek); 4) socjo-ekonomiczne warunki (źródła finansowania, koszty energii; 5) zbalansowane rozwiązania dotyczące możliwych kompromisów pomiędzy celami (np. wpływ ekonomiczny i środowiskowy nowych narzędzi).

Praktyki ogrodnicze

- Stosuj zalecenia zrównoważonej produkcji, jak dobór roślin i zmianowanie dostosowane do konkretnych warunków (np. dostępność oraz jakość ziemi i wody), wykorzystuj metody uprawy organicznej.
- Stosuj materiały z odzysku (np. produkując kompost), minimalizując w ten sposób wykorzystywanie nieodnawialnych zasobów.
- Ogranicz stosowanie pestycydów i nawozów chemicznych (uprawa przyjazna środowisku).

Dowiedz się więcej

Publikacje

- [1] **Mata, D.** 2014. Allotment gardens in Lisbon. Available at: http://www.urbanallotments.eu/fileadmin/uag/media/Lisbon/Lisbon_report_NK8.pdf
- [2] **Matteson K. C., Ascher J. S., & Langellotto G. A.** (2008). Bee richness and abundance in New York city urban gardens. *Annals of the Entomological Society of America*, 101(1), 140-150.
- [3] **Ferris, J., Norman, C. & Sempik J.** 2001. People, land and sustainability: community gardens and the social dimension of sustainable development. *Social Policy & Administration* 35 (5), 559–568.
- [4] **Hassell, M.** 2002. *The Struggle for Eden: Community Gardens in New York City*. Westport: Bergin & Garvey.

Fot. 4 – Siedliska i bioróżnorodność, Cesis, Łotwa. fot. A. Heller

Fot. 5 – Związek z naturą. Hajfa, Izrael. fot. A. Heller

Przekaz dla władz miejskich

- Ogrody działkowe to miejsca dostarczające wielu znaczących korzyści: usług zaopatrujących, regulacyjnych (w tym siedliskowych) i kulturowych.
- Korzyści te poprawiają prężność miast w odniesieniu do wyzwań socjo-ekonomicznych i ekologicznych.
- Ogrody działkowe mogą dostarczać zdrowej lokalnej żywności i mieć wpływ na zmniejszenie zużycia energii na transport żywności. Zapewniają miejsca wypoczynku, tworzą korytarze ekologiczne, redukują miejską wyspę ciepła [7], chronią glebę i wodę zwiększając infiltrację i zmniejszając jej spływ, zapewniają żyzność gleby i dobrą jakość wody.
- Uwzględniając unikalny charakter ogrodów działkowych i sposób, w jaki łączą one wiele działań i usług, decydenci (władze miejskie, lokalne) powinni włączać ten typ zielonej infrastruktury w swoje plany, jako specyficzne systemy socjo-ekologiczne.
- Podążając za wzrostem zagęszczenia i rozwojem miast należy dążyć do tworzenia nowych ogrodów na terenach, gdzie wspomniane wyżej usługi mogą poprawić jakość życia mieszkańców.

Wytyczne

- Zapewnij roczny (lub długoterminowy) budżet, aby zaplanować działalność ogrodów.
- Stwórz grupę roboczą w różnych działach władz miejskich (planowanie przestrzenne, parki i rekreacja, kultura, społeczeństwo i edukacja), wyznacz przynajmniej jedną osobę odpowiedzialną za ogrody działkowe.
- Zdefiniuj grupę docelową: status socjo-ekonomiczny, rodziny z dziećmi, emeryci, imigranci itp., oceń świadomość ekologiczną i zaangażowanie.
- Stwórz mapę dostępnych i zaniedbanych terenów należących do władz miejskich, na obrzeżach miasta (np. przy drogach), terenach istniejących parków, które mogą być przekształcone w ogrody, przy szkołach, przedszkolach, zarządzanych przez organizacje pozarządowe.
- Wprowadź regulacje dotyczące odpowiedzialności użytkowników i praktyk ekologicznych.
- Stwórz wytyczne ze standardami promującymi dobre praktyki.
- Zintegruj zarządzanie, łącząc decydentów i mieszkańców, umożliwiając dostęp do informacji i szkoleń.

Dowiedz się więcej

Publikacje

- [5] **Levi E., Zeikel A., Galon I. & Lev N.** 2013. The secret of the community gardens. Published by Ministry of Agriculture and Rural Development, Israel (In cooperation with Ministry of Health, Ministry of Social Affairs and Social Services, Ministry of Construction and Housing, Ministry of Environmental Protection, JDC Israel, The Society for the Protection of Nature in Israel & Community Gardens, Israel) (in Hebrew).
- [6] **Heller A., Maoz G., Kagan S., Dag A., Zinger A., Amara R., Slavetsky Y., Chercasky P. & Eisikowitch D.** 2016. Nectar plants in Israel. Published by Ministry of Agriculture, Israel.
- [7] **Coen P., Potchner O. & Bitan A.** 2007. Bioclimatology of urban parks in Tel-Aviv. Yaar, 9:40-46 (In Hebrew).

AUTORZY

Avigail Heller¹, Ministry of Agriculture and Rural Development, Izrael

Paulo Brito da Luz, INIAV - National Institute of Agrarian and Veterinary Research, Portugalia

¹adres do korespondencji: avigailheller1@gmail.com

TŁUMACZENIE

Monika Latkowska, Katedra Roślin Ozdobnych, SGGW, monika_latkowska@sggw.pl

SERIA INFO | WYD 1 WER. POLSKA | DATA PUBLIKACJI ON-LINE: 1 GRUDNIA 2016

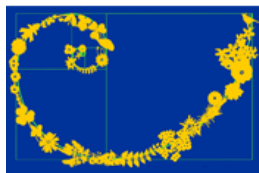

COST (Europejski Program Współpracy Naukowo-Technicznej) jest europejskim ogónoeuropejskim, międzyrządowym programem ramowym, którego zadaniem jest umożliwienie wielopłaszczyznowej współpracy naukowo-technicznej, pozwalającej na zespołowe rozwijanie nowych pomysłów i inicjatyw, a tym samym przyczynianie się do wzmocnienia potencjału badawczego i innowacyjnego w Europie.

www.cost.eu

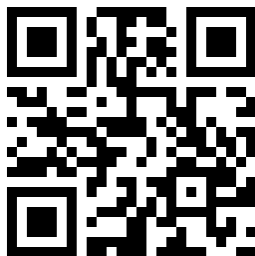

COST jest finansowany przez Program Ramowy Unii Europejskiej Horizon 2020

Podziękowania

Ta broszura jest oparta na wynikach pracy zespołu COST TU1201 Miejskie Ogrody Działkowe w miastach europejskich, finansowanego przez Europejski Program Współpracy w Dziedzinie Badań Naukowo-Technicznych COST (European Cooperation in Science and Technology)

Dołącz do nas

<https://www.facebook.com/groups/825421310826607/>